

מדינת ישראל

משרד המשפטים

מחלקת יעוץ וחקיקה (יעוץ)

ירושלים: כ"ז ניסן תש"ע
11 אפריל 2010
תיקנו: 803-05-2010-000007
סימוכין: 803-99-2010-013646

אל:

הגבי דלית דרור

היועצת המשפטית

המשרד להגנת הסביבה

הנדון: חשש לניגוד עניינים – השר גלעד ארזן

סמך: פנייתך בדואר אלקטרוני מיום 22.1.2010

1. בפנייתך שבסימוכין ביקשת לקבל את חוות דעתנו בשאלה האם השר להגנת הסביבה, מר גלעד ארזן (להלן - השר), עלול להימצא במצב של חשש לניגוד עניינים, או מראית עין של חשש כאמור, בהינתן העובדה שרעייתו, הגבי שלומית ארזן, עובדת כיועצת תקשורת אשר בין לקוחותיה ועד עובדי מקורות חברת המים בע"מ (להלן - מקורות או חברת מקורות). ככל שהתשובה לשאלה זו הינה חיובית – ביקשת שנחווה דעתנו לגבי המגבלות שעל השר לקבל על עצמו כדי לצמצם את ניגוד העניינים ככל הניתן. להלן חוות דעתנו, על דעת היועץ המשפטי לממשלה.

רקע עובדתי

2. כפי שמסרת לנו, רעיית השר עובדת כיועצת תקשורת חיצונית של ועד עובדי חברת מקורות (מזה כחמש שנים). נמסר לנו, ששכרה אינו מושפע מהישגי החברה והיא אינה מוסמכת לקבל החלטות לגבי החברה ועתידה.
3. חברת מקורות הינה חברה ממשלתית, המהווה גוף מפוקח, בין היתר, ע"י המשרד להגנת הסביבה (להלן - המשרד), וככזו זומנה החברה בעבר לשימועים במשרד (לא זומנו עובדים ספציפיים לשימוע).

גזרת ניגוד העניינים

4. במצב הדברים האמור, עלולה להיטען טענה לחשש לניגוד עניינים, או למראית עין של חשש כאמור, עת יידרש השר להפעיל את סמכותו כממונה על ייזומה וביצועה של מדיניות הממשלה בתחומי הגנת הסביבה (שימוש באנרגיות מסוימות, הגברת התפלה וכד') באופן שיש בו כדי להשפיע על עובדי חברת מקורות המיוצגים על ידי ועד העובדים.
5. החשש לניגוד עניינים במילוי תפקידו של השר עלול להתעורר גם עת יידרש לטפל ולהחליט בנושאים שונים במסגרת היותו חבר ממשלה (במליאתה או בועדת שרים שלה), שיש בהם כדי להשפיע על עובדי חברת מקורות המיוצגים על ידי הוועד.
6. בין היתר, עלול להתעורר החשש שעובדי המשרד והגורמים המקצועיים בו יכוונו את פעילותם תוך מודעות לכך שלשר עניין בגורמים הנזקקים לשירותי רעייתו.

עמדתנו לעניין החשש לניגוד עניינים

7. ממצב הדברים האמור עולה כי עלולים להיווצר מצבים בהם יתגבש חשש, ולו למראית עין, לניגוד עניינים בפעולות השר המשפיעות על עובדיה של חברת מקורות בכלל ועל הוועד המייצג אותם בפרט. הוועד עשוי להיות מעורב בעניין מלכתחילה או להתערב עקב פעולות אלו.
8. אשר על כן, ראוי לעמדתנו לקבוע כי השר ימנע מטיפול בעניינים הנוגעים לחברת מקורות, בכפוף לאמור בסעיף 9 להלן. בכלל זה נמנים עניינים אשר לוועד עובדי החברה יש עניין בהם או צפוי שיהיה לו עניין בהם. בנסיבות כאלה, ככל שנדרשת הפעלת סמכות של השר, יהא צורך להסמיך שר אחר להפעלת הסמכות, או לפעול בדרך אחרת שנקבעה בכלל 7 לכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים.
9. האמור בסעיף 8 לעיל לא יחול לגבי נושאים שיש להם השפעה על החברה לבדה, ולא על עובדיה. זאת, לאחר שתחוויו דעתך, על דעת משרד המשפטים, כי הנושא הינו מסוג העניינים אשר לוועד עובדי החברה אין עניין בהם ולא צפוי שיהיה לו עניין בהם.
10. בעניינים שיש להם השפעה על החברה לבדה ובכדי להסיר ולו מראית עין של חשש לניגוד עניינים, יטפל השר רק לאחר קבלת חוות דעת הגורמים המקצועיים הרלבנטיים במשרד להגנת הסביבה.
11. בהקשר זה יצוין כי, לגישתנו, השר יוכל, במקרים בהם תימצא לו תשתית מתאימה ומבוססת, לסטות מהחלטות הגורמים המקצועיים, ואולם אז יהיה מוטל עליו נטל הנמקה כבד יותר מהרגיל לעניין הצדקת הסטייה מההמלצות.
12. כמו כן, עם קביעת הסדר למניעת ניגוד עניינים בנושא זה, יובא ההסדר לידיעת המנכ"ל וכן לידיעת גורמים בכירים רלוונטיים במשרד, הנמנים עם הגורמים המקצועיים המטפלים בנושאים הקשורים לחברת מקורות.
13. ככל שיתעוררו סוגיות שלא נצפו מראש הנובעות מעמדתנו זו, או סוגיות שלא נדונו בחוות דעת זו ואשר עלולות להעמיד את השר במצב של חשש לניגוד עניינים, יהיה עליו להביא את פרטי המקרה בפנייך כדי שנבחן מהו הפתרון בו יש לנקוט בנסיבות העניין¹.

בברכה,

מלכיאל בלס
משנה ליועץ המשפטי לממשלה
(ייעוץ)

העתק:

השר להגנת הסביבה, מר גלעד ארדן
היועץ המשפטי לממשלה, מר יהודה ויינשטיין
גב' נ. ישראל, היועצת המשפטית, משרד מבקר המדינה

¹ פתרונות אפשריים שייבחנו בהקשר זה: טיפול משותף של השר בשיתוף עם שר נוסף, העברת העניין לטיפולו של שר אחר לפי סעיף 31 לחוק יסוד: הממשלה, וכיו"ב.